

Kerron päivien heräämisen
HEIKKI KONTON
runot ja elämä

Tuula Lauri

KERRON PÄIVIEN HERÄÄMISEN

Heikki Kontto 1947

Kerron päivien heräämisen

HEIKKI KONTON
runot ja elämä

Tuula Lauri

*– kerron päivien heräämisen
ja työt joilla elän
ne joissa tarvitsen lihakset ja pään
ja iltatähden...*

© 2023 Tuula Lauri

3. painos

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2233-6

Omistan tämän kirjan teille kaikille, joiden sukujuuret johtavat Karjalaan, sen leppeisiin koivikkoihin ja käenkuuntamaille.

Edesmenneelle äidilleni Laila Peltolalle lämpimät kiitokset siitä, että hän tuki minua monin tavoin tämän kirjan julkaisemisessa, jaksoi elää muistoissaan uudelleen elämässä raskaita hetkiä ja työsti ne kanssani kirjalliseen muotoon.

Sydämelliset kiitokset myös miehelleni, tyttärilleni ja isälleni saamastani tuesta, Sinikka Liitolalle tiedoista ja valokuvista sekä Marjatta Järviselle arvokkaasta avusta.

Lämpimät kiitokset myös taitavalle Jaana Loikkaselle inspiroivasta ja antoisasta yhteistyöstä. Oli ilo tehdä yhdessä kirjan kolmatta painosta.

Tuula Lauri

ESIPUHE

Hänellä oli suuret, leveät kädet, maamiehen kourat, lypsämisestä pehmeät, nostamisesta vahvat, oikean käden etusormen kynnessä aavistus keltaista. Tukka oli kihara, punertava, nenä pitkä, vähän kumpuileva. Aurinko levisi hänen kasvoilleen ja käsivarsilleen isoiksi pisamiksi. Harmaista, viisaista silmistä näki hänen mielialansa: ilon, harmistumisen, masennuksen, kaiken.

Yöpöydällä oli aina uusia, vastailmestyneitä kirjoja, Parnason viimeisimpiä numeroita; käsinkirjoitettuja runoja, useasta kohtaa korjattuja, toiset valmiina liuskoina mapeissa. Kirjoituspöytä oli ikkunan ääressä, josta näki viljapeltojen aukeavan kuin meren. Katsoi kauas, näki vielä kauemmas.

Hän istui hellan vieressä tupakoimassa ja puhalteli savut uuniin. Siinä hän istui ja keskusteli, toisen jalan isovarvas heilui ylös, alas keskustelun tahdissa. Eli omaa verkkaista elämäänsä, jossa oli tilaa ajatuksille ja toisille ihmisille. Asioilla oli selkeä arvojärjestys. Hän oli ulkoisesti levollinen, vain raskas huokaus silloin tällöin kertoi muuta.

Heikin unelma oli tulla kirjailijaksi, saada hyllyynsä muiden arvostamia kirjoja, joiden selkämyksessä olisi hänen nimensä. Minä, kaksoissisaren esikoinen, olin luvannut auttaa häntä runojen työstämisessä, oikeakielisyydessä, tyyliseikoissa ja muussa viimeistelyssä. Emme ehtineet lupausta pitemmälle, sillä hän kuoli Inarissa tunturivaelluksella 3.9.1985 ensimmäiseen sydänkohtaukseensa. Ehkä se oli runoilijalle erityisen sopiva tapa lähteä tästä maailmasta, olla jo valmiiksi kaukana kotoa, olla jo valmiiksi lähellä taivasta, astua viimeinen askel läheisen vierellä ja kuolla välittömästi.

Tällä hetkellä asun mieheni kanssa häneltä jääneessä siirtolaispaikassa, jonka ostimme perikunnalta 1987. Tässä talossa ovat kasvaneet myös kaksi tytärtämme, nyt jo maailmalla. Tähän taloon on tallentunut myös paljon lastenlasten tuomaa iloa ja elämää. Istun ikkunan ääressä ja katselen samoja saviisia kotipeltoja kuin hän, laitan ruokaa samalla puuliedellä kuin hän. Tässä istun ja mietin miten etuoikeutettu olen, kun olen saanut säilyttäväkseni tällaisen henkisen perinnön. Runot ovat edelleen samoissa mapeissa, joihin hän on ne koonnut, samassa talossa, jossa ne on kirjoitettukin. Heikin kuolemasta on kulunut jo monta vuosikymmentä. Miten onnellista on, että runoissaan hän kuitenkin elää ja puhuu minulle, meille. Hänelle tärkeät, kipeät aiheet ovat edelleen täysin ajankohtaisia.

Näkökulmaa ja sanottavaa hänellä riittää: on Karjala-runoja, rakkausrunoja, uskonnollisia, luontoaiheisia sekä työstä ja yhteiskunnasta kertovia runoja. Aloittaessani kirjan kokoamista huomasin, että olin jo tehnyt pohjatyötä tallentamalla äidiltäni heidän elämänsä käännekohtia ja kirjoittamalla hänen kanssaan haastattelua murreasuun. Erityisen kiinnostavaksi ja merkittäväksi muistikuvat tekee se, että Heikki ja äitini olivat kaksosia. Tällainen ”yksikkö” voi vain vierestä ihmetellä sitä tiivistä, hienosäikeistä yhteyttä ja riippuvuutta, joka useimmilla kaksosilla tuntuu olevan. Tästä syntyi idea tuoda runojen rinnalle sisaren ääni kertomaan ja muistelemaan yhdessä elettyjä hetkiä.

Elämänvaiheilla ja valokuvilla täydennetty runoteos tästä tuli. Ensimmäinen painos ilmestyi Kalevalan päivänä v. 1997, sen jälkeen toinen omakustanteinen painos, neljännesvuosisata hänen kuolemansa jälkeen. Vuonna 2023 ilmestyi tämä kolmas, omien tekstieni osalta korjattu painos, kun Heikin syntymästä tuli kuluneeksi 95 vuotta. Toteutukoon jälleen osa Hänen Suurta Unelmaansa – ja samalla minun.

Tämä uni

*Minä kerron unet
tämän unen.
Silmätön katseeni näkee.
Kuvat liukuvat kohti
ja menevät pois.
Minä kohtasin kauan kadoksissa olleen ystävän.
Hän tuli luokseni
ja kertoi ansionsa
arvokkaan sosiaalisen nousun.
Oli läpäissyt kurseja
ja oli nyt opettaja.
Hän oli jotain.
Ja minä.
Hän näki ostetun kirjoituskoneen
ja tubritut paperit.
Eikä yhtään diplomia
kurssitodistusta tai arvonimeä.*

*Hän ajoi pois
kulkuneuvolla joka oli hänen statuksensa
mitta
ja näki minun elämäni maiseman
työkentän, käteni kahleen
pellon, metsän
nousevan oraan ja karjan
ja minut haalareissa
joita halveksi.
Miksi tämä jatkuu unissakin?
Olin niin tahtonut muuta.
Paksuja viisailla kirjoituksilla täytettyjä
mappeja
ja painettuja arvostettuja kirjoja
joiden kannessa on suurin kirjaimin tekijän
nimi:
Heikki Kontto.*

Kevät

Villilintu

lauloi ylistyslaulun elämälle:

Vielä on kevättä jäljellä,

sininen taivas ei ole ahdas

ja pesäpuita on paljon, paljon.

Muistathan.

Paljon kaivatut kotoiset kentät

varjojasi hapuilen,

unessa kadotetun löydän ja polkujasi käyn.

Muistathan –

valoisat suopursujen yöt

Karjalan kesässä silloin.

Kerro lapsillesi satu

niille, jotka eivät enää unia näe,

kerro maasta, joka metsälähteiden syvältä

nauroi ja itki

ja jossa äänetön kylväjä lauloi

niin kauniin laulun,

että se rintaan kiinni jäi.

Kerro se satu.

